

Papa Paul al VI-lea
ENCICLICA HUMANAE VITAE
Despre reglementarea nașterilor

Venerabililor frați, patriarhi, arhiepiscopi, episcopi și alți ordinari ai locului de pace și comunicare cu Scaunul Apostolic, clerului și credincioșilor, lumii catolice și tuturor oamenilor de bunăvoință.

1. Datoria foarte gravă de a transmite viața umană, care face din soți colaboratori liberi și responsabili ai Creatorului, a fost întotdeauna pentru aceștia izvor de mari bucurii, însoțite totuși uneori de dificultăți și suferințe. În toate timpurile împlinirea acestei datorii a pus conștiinței soților probleme serioase, dar evoluția recentă a societății a antrenat atari schimbări încât s-au pus noi probleme pe care Biserica nu putea să le ignore, într-un domeniu care atinge așa de aproape viața și fericirea oamenilor.

I. Aspecte noi ale problemei și competența magisteriului

2. Schimbările survenite sunt într-adevăr deosebite și de mai multe feluri. E vorba mai întâi de rapida dezvoltare demografică. Mulți manifestă teama că populația mondială va crește mai rapid decât resursele pe care le are la dispoziție; urmează o neliniște crescândă pentru multe familii și popoare în curs de dezvoltare și e mare tentația autorităților de a se împotrivi acestui pericol prin măsuri radicale. În plus, condițiile de muncă și de locuit, precum și exigențele sporite în domeniul economic, ca și în cel al educației, fac adesea dificilă azi datoria de a crește în mod decent un mare număr de copii. Asistăm de asemeni la o evoluție nu numai în modul de a considera valoarea ce se atribuie iubirii conjugale în căsătorie, ca și în modul de a aprecia semnificația actelor conjugale în raport cu această iubire.

În sfârșit trebuie să se ia în considerare mai presus de toate faptul că omul a realizat progrese uimitoare în stăpânirea și organizarea rațională a forțelor naturii, astfel încât tinde să extindă această dominație asupra ființei sale luate în ansamblul ei: trup, viața psihică, viața socială până la legile care reglementează transmiterea vieții.

3. O asemenea stare de lucruri ridică noi probleme. Date fiind condițiile vieții moderne, dată fiind importanța relațiilor conjugale pentru armonia între soți și pentru fidelitatea lor reciprocă, n-ar fi cazul de a revizui normele morale în vigoare până acum, mai ales dacă se consideră că ele nu pot fi observate fără sacrificii, uneori eroice?

Mai mult, extinzând la acest domeniu aplicarea așa zisului principiu ” al totalității”, nu s-ar putea admite că intenția unei fecundități mai puțin abundente, dar mai raționale să transforme intervenția prin care se înlătură material fecundarea într-un licit și înțelept al nașterilor? Nu s-ar putea admite, cu alte cuvinte, că finalitatea procreației privește ansamblul vieții conjugale mai degrabă decât fiecare dintre actele sale? Dat fiind simțul sporit al responsabilității omului modern ne întrebăm dacă nu a sosit momentul pentru el de a se încredința mai degrabă rațiunii și voinței sale decât ritmurilor biologice ale organismului său datorită de a transmite viața.

4. Astfel de probleme cer de la magisteriul Bisericii o reflexie nouă și aprofundată asupra principiilor doctrinei morale a căsătoriei: doctrină bazată pe legea naturală, luminată și îmbogățită prin revelația divină.

Nici un creștin nu va putea să nege că aparține magisteriului Bisericii faptul de a interpreta, chiar și legea morală naturală. Este de necontestat, într-adevăr, după cum au declarat-

o de mai multe ori predecesorii noștri¹, că Isus Cristos comunicând lui Petru și apostolilor autoritatea sa divină și trimițându-i să învețe poruncile sale la toate popoarele², îi orânduia păstrători și interpreți autentici ai oricărei legi morale, nu numai ai legii evanghelice, dar și ai legii naturale. De fapt și legea naturală este expresia voinței lui Dumnezeu. Observarea ei este la fel de necesară pentru mântuire³.

Împlinind această misiune a sa, Biserica a dat întotdeauna, dar mai insistent în epoca recentă, documente corespunzătoare privind atât natura căsătoriei, cât și justa folosire a drepturilor conjugale și datoriile soților⁴.

5. Însăși conștiința acestei misiuni ne-a determinat să confirmăm și să lărgim comisia de studiu pe care predecesorul nostru Ioan XXIII, de pie memorie, a constituit-o în martie 1963. Această comisie, care cuprindea, în afară de numeroși specialiști din diferite discipline și cupluri, avea drept scop nu numai să adune păreri asupra noilor probleme privind viața conjugală privind o corectă reglementare a natalității, dar și să furnizeze elemente potrivite de informare, pentru ca magisteriul să poată da un răspuns adecvat, așteptat nu numai de creștini, dar și de opinia publică mondială⁵.

Cercetările acestor experți, ca și aprecierile și sfaturile pe care ni le-a furnizat, fie în mod spontan, fie la cererea noastră expresă numeroși frați în episcopat, ne-au permis să cântărim mai bine toate aspectele acestei probleme complexe. De aceea exprimăm tuturor din inimă mulțumirea noastră.

6. Totuși concluziile la care ajunsese comisia nu puteau să fie considerate de noi ca definitive, nici să ne dispenseze de a examina în mod personal această gravă problemă, între altele pentru că în comisie nu fusese realizat un acord deplin asupra normelor morale de propus și mai ales pentru că apăruseră anumite criterii de soluționare care se îndepărtau de doctrina

---

¹ Cf. Pius IX Encicl. „Qui pluribus”, 9 noiembrie 1946, „Pii IX PM Acta”, vol. I, pp. 9-10; Pius X Encicl. „Singulari quadam”, 24 septembrie 1912, A.A.S. 4 (1912), t. 568; Pius XI Encicl. „Casti connubii”, 31 decembrie 1930, A.A.S. 22 (1930), pp. 579-581; Pius XII Alloc. „Magnificatae Dominum”, către episcopatul lumii catolice, 2 noiembrie 1954, A.A.S. 46(1954), pp. 671, 672; Ioan XXIII, Encicl. „Mater et Magistra”, 15 mai 1961, A.A.S. 53(1961), pp. 457.

² cf. *Mt* 28,18-19

³ cf. *Mt* 7,21

⁴ cf. „Catechismus Romanus Concili Tridentini”, partea a II-a, cap. VIII; Leon XIII, Encicl. „Arcanum”, 10 februarie 1880, „Acta Leon XIII”, 2(1881), pp. 26-29; Pius XI, Encicl. „Divini iullius magistri”, 31 decembrie 1929, A. A. S. 22(1930), pp. 58-61; Encicl. „Casti connubi”, A. A. S. 22(1930), pp. 545-546; Pius XII „Alloc. către Uniunea italiană medico-biologică a sf. Luca”, 12 noiembrie 1944, „Disorsi e radio messaggi”, VI, pp. 191-192; Către Congresul Uniunii Catolice italiene a moșelor, 29 octombrie 1951, A. A. S. 43(1951), pp. 853-854; Congresul Frontului Familiei și al Asociației familiilor numeroase, 28 noiembrie 1951, A. A. S. (19451), pp. 857-859; Către al VII-lea Congres al Societății Internaționale de hematologie, 12 septembrie 1958, A. A. S. 50(1958), pp. 734-735; Leon XIII Encicl. „Mater et Magistra”, A. A. S. 53(1961), pp. 446-447; „Codex Iuris Canonici”, can. 1067-1068 § 1;1076 § 1-2; Conc. Past. „Gaudium et Spes”, nr. 47-52.

⁵ cf. Alocuțiunea lui Paul VI: către Sf. Colegiu, 23 iunie 1946; A. A. S. 56(1964), pp. 588; către Comisia pentru studiul problemelor populației, familiei și natalității, 27 martie 1965, A. A. S. 57(1965), pp. 388; către Congresul național al Societății italiene de obstetrică și ginecologie, 29 octombrie 1966, A. A. S. 58(1966), pp. 1168

morală asupra căsătoriei propusă cu constantă fermitate de magisteriul Bisericii. De aceea, examinând cu atenție documentația care ne-a fost înaintată, după reflexii chibzuite și rugăciuni asidue, ne propunem să dăm acum, în virtutea mandatului pe care Cristos ni l-a încredințat, răspunsul nostru la aceste grave probleme.

II. Principii doctrinale

O viziune globală a omului

7. Ca oricare altă problemă privind viața umană, problema natalității trebuie să fie considerată, dincolo de perspective parțiale, fie că ele sunt de ordin biologic sau psihologic, demografic sau sociologic, în lumina unei viziuni integrale a omului și a vocației sale nu numai naturală și pământească, dar și supranaturală și veșnică. Deoarece în încercarea lor de a justifica metodele artificiale de control al nașterilor, mulți au apelat la exigențele fie ale iubirii conjugale, fie ale unei „paternități responsabile”, se impune să clarificăm și să precizăm bine adevărata concepție a acestor două mari realități ale vieții matrimoniale, referindu-ne în special la ceea ce a fost expus recent în această privință, într-o manieră foarte autorizată, de Conciliul Vatican II, în constituția pastorală „*Gaudium et Spes*”.

Iubire conjugală

8. Iubirea conjugală vedește adevărata sa natură și adevărata sa noblețe atunci când este luat în considerație izvorul său suprem, Dumnezeu, care este „iubire”⁶, el este Tatăl de la care își trage numele toată paternitatea⁷. Căsătoria nu este deci efectul întâmplării sau un produs al evoluției forțelor naturale inconștiente: este o înțeleaptă orânduire a Creatorului cu scopul de a realiza în omenire planul său de iubire. Prin dăruirea reciprocă personală care le este proprie și exclusivă, soții urmăresc comuniunea ființelor lor în vederea unei realizări reciproce personale pentru a colabora cu Dumnezeu la nașterea și educarea unei vieți noi.

În plus, pentru cei botezați căsătoria îmbracă demnitatea de semn sacramental al harului, întrucât reprezintă unirea lui Cristos cu Biserica.

Caracteristici

9. În această lumină apar clar notele și exigențele caracteristice ale iubirii conjugale, despre care e extrem de important să avem o idee exactă.

E înainte de toate o iubire pe deplin umană, adică sensibilă și totodată spirituală. Deci nu e o simplă pornire a instinctului și a sentimentului, ci este în primul rând un act al voinței libere, destinat să se mențină și să crească în bucuriile și durerile vieții cotidiene, astfel încât soții să devină o singură inimă și un singur suflet și să atingă împreună perfecțiunea lor umană.

Este apoi o iubire totală, adică o formă cu totul specială de prietenie personală, prin care soții își împărtășesc în mod generos toate lucrurile, fără rezerve nejustificate și fără calcule egoiste. Cine iubește cu adevărat pe cel cu care s-a căsătorit, nu-l iubește numai pentru ceea ce primește de la el, dar pentru el însuși, fericit să-l poată îmbogăți prin dăruirea de sine.

Apoi este o iubire fidelă și exclusivă până la moarte. Așa o concep într-adevăr soțul și soția în ziua în care își asumă liber și în deplină conștiință angajamentul unirii matrimoniale. Fidelitatea poate uneori să fie dificilă, dar că e întotdeauna posibilă și totdeauna nobilă și meritorie nimeni nu o poate nega. Exemplul atâtor soți de-a lungul secolelor dovedește nu numai

---

⁶ cf. *1In.* 4,8

⁷ cf. *Ef.* 3,15

că ea e conformă cu natura căsătoriei, dar că este totdeauna izvor de fericire profundă și durabilă.

E în sfârșit o iubire fecundă, care nu se epuizează în comuniunea dintre soți, dar care e destinată să continue, dând naștere la noi vieți. Căsătoria și iubirea conjugală sunt orânduite prin natura lor procreării și educării copiilor. De fapt, copiii sunt darul cel mai prețios al căsătoriei și ei contribuie din plin la binele părinților înșiși⁸.

Paternitatea responsabilă

10. Iubirea conjugală cere soților o conștiință a misiunii lor de o „*paternitate responsabilă*”, asupra căreia pe bună dreptate se insistă atât de mult astăzi și care trebuie să fie corect înțeleasă. Ea trebuie considerată sub diverse aspecte legitime și legate între ele.

În raport cu procesele biologice, paternitatea responsabilă înseamnă cunoaștere și respect față de funcțiile lor; inteligența descoperă în puterea de a da viață legi biologice care fac parte din persoana umană⁹.

În raport cu tendința instinctului și a pasiunilor, paternitatea responsabilă înseamnă stăpânirea necesară pe care fiecare trebuie să o exercite asupra lor.

În raport cu condițiile fizice, economice, psihologice și sociale, paternitatea responsabilă se exercită fie prin hotărârea gândită și generoasă de a crește o familie numeroasă, fie prin decizia, luată pentru motive grave și în respectul legii morale, de a evita temporar sau chiar un timp nedeterminat o nouă naștere.

De asemenea paternitatea responsabilă comportă, mai presus de toate, un raport mai profund cu ordinea morală obiectivă stabilită de Dumnezeu al cărei interpret fidel e conștiința dreaptă. Exercițiul responsabilă a paternității cere ca soții să recunoască pe deplin datoriile lor față de Dumnezeu, față de ei înșiși, față de familie și față de societate, respectând ierarhia justă a valorilor.

În misiunea pe care o au de a transmite viața, ei nu sunt, în consecință liberi să procedeze după placul lor ca și cum ar putea hotărî în mod cu totul automat căile oneste de urmat, dar ei trebuie să-și conformeze conduita cu intenție creatoare a lui Dumnezeu, exprimată în însăși natura căsătoriei și a actelor sale și indicată de învățătura constantă a Bisericii¹⁰

Respect față de natura și finalitățile actului matrimonial

11. Actele prin care soții se unesc într-o intimitate castă și prin care se transmite viața umană, sunt, după cum amintește Conciliul, „oneste și demne”¹¹ și nu încetează de a fi legitime dacă, din motive independente de voința soților, se prevede că vor fi nefecunde: ele rămân într-adevăr orânduite să exprime și să consolideze unirea lor. De fapt, după cum atestă experiența, nu se naște o nouă viață din fiecare întâlnire conjugală. Dumnezeu a fixat în mod înțelept legi și ritmuri naturale de fecunditate care distanțează deja succesiunea nașterilor. Dar Biserica, chemând oamenii la observarea legii naturale, interpretată prin doctrina sa constantă, învață că fiecare act matrimonial trebuie să rămână deschis transmiterii vieții¹².

---

⁸ cf. Conciliul Vatican II, Const. past. „Gaudium et Spes”, nr. 50

⁹ cf. sf. Toma de Aquino, „Somma theologica”, I și a II-a, pp. 94, a. 2

¹⁰ cf. Const. past. „Gaudium ied Spes” nr. 50-51.

¹¹ ibd., nr. 49

¹² cf. Pius XI, Encicl. „Casti Connubii”, A. A. S. 22(1930), p. 560; Pius XII, A. A. S. 43(1951), p. 843

Două aspecte inseparabile: unirea și procrearea

12. Această doctrină, de mai multe ori prezentată de magisteriu, e bazată pe legătura indisolubilă pe care a voit-o Dumnezeu și pe care omul nu o poate rupe din inițiativa sa, între cele două semnificații ale actului conjugal: unire și procreare. Într-adevăr prin structura sa intimă, actul conjugal, în același timp în care unește în mod profund soții, îi face apti pentru generarea de noi vieți, după legile înscrise în însăși ființa bărbatului și a femeii. Menținând aceste două aspecte esențiale, unirea și procrearea, actul conjugal păstrează în mod integral sensul de iubire reciprocă și veritabilă și orânduirea sa spre înalta vocație a omului la paternitate. Credem că oamenii timpului nostru sunt în măsură să înțeleagă caracterul profund rațional și uman al acestui principiu fundamental.

Fidelitate față de planul lui Dumnezeu

13. Într-adevăr, se remarcă pe bună dreptate că un act conjugal impus celui alt soț, fără a ține seama de condițiile sale și de dorințele sale legitime, nu este un adevărat act de iubire și, în consecință, contrazice exigența unei orânduiri morale în raporturile dintre soți. Apoi cine reflectă bine va trebui să recunoască de asemenea că un act de iubire reciprocă ce ar pricinui un rău disponibilității de transmitere a vieții, pe care Creatorul a sădit-o în acest act potrivit unor legi speciale, este în contradicție cu planul pentru care a orânduit căsătoria și cu voința Autorului vieții. A te folosi de acest dar divin distrugând fie chiar parțial, semnificația și finalitatea lui, înseamnă a contrazice natura bărbatului, ca și femeii, și raportul lor cel mai intim; înseamnă deci a te împotrivi planului lui Dumnezeu și voinței sale. Dimpotrivă, folosindu-se de darul iubirii conjugale, respectând legile procesului nașterii, înseamnă că soții recunosc faptul că ei nu sunt stăpânii izvoarelor vieții umane, ci mai degrabă instrumentele planului stabilit de Creator. De fapt, așa cum omul nu are asupra trupului său în general o putere nelimitată, la fel nu o are, pentru un motiv special, asupra organelor sale de reproducere, care din firea lor sunt destinate să dea naștere vieții, al cărei autor este Dumnezeu. **„Viața umană e sacră, amintea Ioan XXIII; chiar de la originea sa ea angajează acțiunea creatoare a lui Dumnezeu”**¹³.

Mijloace ilicite de reglementare a nașterilor

14. În conformitate cu aceste principii fundamentale ale concepției umane și creștine a căsătoriei, noi trebuie să declarăm încă o dată că se exclude în mod absolut, ca mijloc licit de reglementare a nașterilor întreruperea directă a procesului de naștere deja început, mai ales avortul direct, chiar și cel făcut pentru motive terapeutice¹⁴. Se exclude, la fel, după cum a declarat în repetate rânduri magisteriul Bisericii, sterilizarea directă, definitivă sau temporară, atât a bărbatului cât și a femeii¹⁵. Este exclusă de asemenea orice acțiune, care – fie în pregătirea actului sexual, fie în desfășurarea lui, fie în dezvoltarea consecințelor lui naturale – și-ar propune

---

¹³ Ioan XXIII, Encicl. „Mater ied Magistra”, A. A. S. 53(1961), p. 447

¹⁴ cf. „Catechismus Romanus Concilii Tridentini”, a doua parte, cap. VIII; Pius XI, Encicl. „Casti connubii”, A. A. S. 22(1930), pp. 562-562; Pius XII, „Discorsi e radio messaggi”, VI(1944), pp. 191-192; A. A. S. 43(1951), pp. 842-843; pp. 857-859; Ioan XXIII, Encicl. „Pacem in terris”, 11 aprilie 1963, A. A. S. 55(1963), pp. 259-266; „Gaudium et Spes”, nr. 51

¹⁵ cf. Pius XI, „Casti connubii”, A. A. S. 22(1930), pp. 565; Decretul Sf. Oficiu, 22 februarie 1940, A. A. S. 32(1940), pp. 73; Pius XII, A.A. S. 55(1963), pp. 843-844; A. A. S. 50(1958), pp. 734-735.

drept scop sau mijloc să împiedice procrearea¹⁶.

Nu se pot invoca drept motive valabile pentru a justifica actele conjugale făcute în mod intenționat nefecunde, că trebuie ales un rău mai mic sau faptul că aceste acte ar constitui un tot cu actele fecunde care au precedat sau care vor urma, bucurându-se de una și aceeași corectitudine morală. Într-adevăr, dacă uneori e permis să tolerezi un rău moral mai mic pentru a evita un rău mai mare sau pentru a promova un bine mai mare¹⁷, nu este permis nici pentru cele mai grave motive să faci răul, pentru ca din el să rezulte un bine¹⁸, adică să faci un obiect al unui act pozitiv al voinței ceea ce este din firea sa o dezordine și, în consecință, un lucru nedemn de persoana umană, chiar când este intenția de a apăra sau promova bunuri individuale, familiale sau sociale. E deci o greșeală a crede că un act conjugal făcut în mod voluntar nefecund și, în consecință în esența sa rău, poate fi făcut bun prin ansamblul unei vieți conjugale fecunde

Mijloacele terapeutice sunt permise

15. Biserica, în schimb, nu consideră cătuși de puțin nepermisă folosirea mijloacelor terapeutice cu adevărat necesare pentru a îngriji bolile organismului, chiar dacă se prevede că din aceasta va rezulta o piedică pentru procreație, cu condiția ca această piedică să nu fie, indiferent din ce motiv, direct voită¹⁹.

Este permisă recurgerea la perioadele infertile

16. Acestei învățături privind morala conjugală i se obiectează azi, după cum am observat mai sus (nr. 3), că e dreptul inteligenței umane de a stăpâni energiile oferite de natura irațională și de a le orienta spre un scop conform cu binele omului. Ori, unii se întrebă: în cazul de față nu e oare rațional, în împrejurări atât de complexe, să se recurgă la controlul artificial al nașterilor, dacă se obține prin aceasta armonia și liniștea căminului și condiții mai bune pentru educarea copiilor deja născuți? La această întrebare trebuie răspuns cu claritate: Biserica e prima care laudă și proclamă intervenția inteligenței într-o operă care leagă atât de strâns creatura rațională de Creatorul său, dar ea afirmă că acest lucru trebuie făcut respectând ordinea stabilită de Dumnezeu. Dacă există pentru a rări nașterile, motive serioase datorate condițiilor fizice sau psihologice ale soților, fie împrejurărilor exterioare, Biserica învață că e permis soților să țină cont de ciclurile naturale inerente funcțiilor de generare, pentru a se folosi de căsătorie numai în perioadele infertile și a programa astfel natalitatea fără a prejudicia principiile morale pe care le-am amintit²⁰. Biserica e consecventă cu ea însăși și atunci când consideră permisă recurgerea la perioade infertile și atunci când condamnă ca fiind totdeauna nepermisă folosirea mijloacelor direct contrare fecundării, chiar când este inspirată de motive care pot părea oneste și serioase. În realitate, există între cele două cazuri o diferență existențială: în primul caz, soții se folosesc în mod legitim de o dispoziție naturală; iar în celălalt caz, ei împiedică desfășurarea proceselor naturale. E adevărat că și într-un caz și în celălalt, soții se pun de acord în intenția reciprocă și certă de a evita copilul pentru motive plauzibile, căutând să se asigure că aceasta nu va veni; dar

---

¹⁶ cf. „Catechismus Romanus Concilii Tridentini”,

¹⁷ cf. Pius XII, Alloc. către Congresul Național al Uniunii Juriștilor Catolici italieni, 6 decembrie 1953, A. A. S. 45(1953), p. 798-799.

¹⁸ cf. Rom 3, 8.

¹⁹ cf. Pius XII, Alloc. către Congresul Asociației italiene de urologie, 8 octombrie 1953, A. A. S. 45(1953), p. 674-675; A. A. S. 50(1958), p. 734-735.

²⁰ cf. Pius XII, A. A. S. 43(1951), p. 846.

la fel de adevărat că numai în primul caz ei știu să renunțe la folosirea căsătoriei în perioade fertile când, pentru motive juste, procrearea nu e dorită, și că se folosesc de ea în perioade infertile, ca să-și manifeste iubirea și să-și pună la adăpost fidelitatea reciprocă. Făcând aceasta, ei dovedesc o iubire cu adevărat și pe deplin onestă.

Consecințele grave ale metodelor de reglementare artificială a natalității

17. Oamenii corecți vor putea și mai bine să se convingă de temeiul doctrinei Bisericii în acest domeniu, dacă binevoiesc să reflecteze la consecințele metodelor de reglementare artificială a nașterilor. Să considere mai întâi ce cale largă și ușoară s-ar deschide astfel infidelității conjugale și scăderii generale a moralității. Nu e nevoie de multă experiență pentru a înțelege slăbiciunea umană și pentru a ne da seama că oamenii – tinerii, în special, atât de vulnerabili în această privință – au nevoie de încurajare pentru a rămâne fideli legii morale și că nu trebuie să li se ofere nici un mijloc ușor care să-i favorizeze în neobservarea ei. E întemeiată teama ca bărbatul, obișnuindu-se cu folosirea anticoncepționalelor, să sfârșească prin a pierde respectul față de femeie și, fără a se îngriji de echilibrul fizic și psihologic al acesteia, să ajungă să o considere drept un simplu instrument de plăcere egoistă și nu o însoțitoare respectată și iubită.

Trebuie reflectat, de asemenea, la arma periculoasă care s-ar pune în felul acesta în mâinile autorităților publice prea puțin preocupate de exigențele morale. Cine va putea reproșa unui guvern faptul că, în soluționarea problemelor colectivității, aplică ceea ce ar fi recunoscut ca fiind permis soților pentru soluționarea unei probleme familiale? Cine va împiedica pe conducători să favorizeze și chiar să impună popoarelor lor, dacă ei ar considera-o necesar, metoda anticoncepțională socotită de ei cea mai eficace? Și astfel, oamenii voind să evite dificultățile individuale, familiale sau sociale care se întâlnesc în observarea legii divine, ar ajunge să lase la discreția intervenției autorităților publice sectorul cel mai personal și cel mai tainic al intimității conjugale. Deci, dacă voim să nu se lase la bunul plac al oamenilor misiunea de a da naștere vieții, trebuie recunoscute în mod necesar limitele de netrecut când e vorba de dreptul omului de a-și stăpâni trupul și funcțiile acestuia; limite pe care nici un om, fie particular, fie investit cu autoritate, nu are dreptul să le încalce. Aceste limite sunt fixate având în vedere numai respectul datorat integrității organismului uman și funcțiilor sale, conform principiilor amintite mai sus și justei înțelegeri a „*principiului totalității*” expus de predecesorul nostru Pius XII²¹.

Biserica, garantă a valorilor umane autentice

18. Se poate prevedea că această învățătură nu va fi primită ușor de întreaga lume; multe voci – amplificate prin mijloacele moderne de propagandă – se opun glasului Bisericii. Aceasta, la drept vorbind nu se miră că este asemenea divinului său Fondator „un semn de împotrivire”²². Cu toate acestea ea nu încetează de a proclama, cu umilință și fermitate, întreaga lege morală, atât cea naturală cât și cea evanghelică. Nu Biserica a creat această lege și nu ar putea deci să dispună de ea după bunul plac; ea e numai depozitara și interpreta legii și nu va putea vreodată să declare permis un lucru, căci aceasta ar însemna o împotrivire profundă față de binele adevărat al omului. Apărând morala conjugală în totalitatea sa, Biserica știe că ea contribuie la instaurarea

---

²¹ cf. A. A. S. 45(1953), p. 674 – 675; Alloc. către conducătorii și membrii asociației de donatori de cornee, 8 octombrie 1953; A. A. S. 48(1956), p. 461 – 462.

²² cf. *Lc* 2,34

unei civilizații cu adevărat umane; ea angajează omul să nu abdice de la responsabilitatea sa și să nu lase pe seama mijloacelor tehnice; ea apără prin aceasta însăși demnitatea soților. Fidelă învățaturii și exemplului Mântuitorului, ea se arată prietena sinceră și dezinteresată a oamenilor pe care vrea să-i ajute, încă din timpul călătoriei lor pământești, ”să participe ca fii la viața Dumnezeului viu, Tată al tuturor oamenilor”²³

III. Directive pastorale

Biserica „Mamă și Învățătoare”

19. Cuvântul nostru nu ar fi expresia adecvată a gândirii și a griii Bisericii, Mamă și Învățătoare a tuturor popoarelor dacă, după ce i-a chemat pe oameni la observarea și respectarea legii divine privind căsătoria, ea nu i-ar încuraja pe calea unei reglementări corecte a nașterilor, chiar în mijlocul situațiilor dificile prin care trec azi familiile și popoarele. Biserica, într-adevăr nu poate avea față de oameni o atitudine diferită de cea a Mântuitorului: ea cunoaște slăbiciunea lor, îi este milă de popor, îi primește pe păcătoși, dar nu poate să renunțe la datoria de a învăța legea care e în realitate legea unei vieți umane restituite adevărului dintru început și călăuzite de Duhul lui Dumnezeu²⁴.

Posibilitatea observării legii divine

20. Învățătura Bisericii cu privire la reglementarea nașterilor prin care promulgă legea divină va putea apărea multora dificilă, pentru a nu zice imposibil de pus în practică. Și desigur, ca toate realitățile mari și aducătoare de bine, această lege cere o angajare serioasă și multe eforturi individuale, familiale și sociale. Se poate spune chiar că ea nu poate fi observată fără ajutorul lui Dumnezeu care susține și întărește bunăvoința oamenilor. Dar cine reflectă bine nu poate să nu vadă că aceste eforturi sunt înobilizatoare pentru om și binefăcătoare pentru comunitatea umană.

Stăpânirea de sine

21. O reglementare corectă și onestă a natalității cere înainte de toate soților să dobândească și să posede convingeri solide cu privire la adevăratele valori ale vieții și ale familiei și să se străduiască să obțină o perfectă stăpânire de sine însăși. Stăpânirea instinctului prin rațiune și liberă voință impune, fără nici o îndoială, o adevărată asceză pentru ca manifestările afective ale vieții conjugale să se mențină în limite corecte, în special prin conservarea abstenenței periodice. Această disciplină proprie curăției soților, departe de a dăuna iubirii conjugale, îi conferă, dimpotrivă, o și mai înaltă valoare umană. Ea cere un efort continuu, dar grație influenței sale binefăcătoare, soții își dezvoltă integral personalitatea lor, îmbogățindu-se cu valori spirituale: ea aduce vieții familiale ca roade seninătatea și pacea și facilitează soluționarea altor probleme; favorizează atenția față de celălalt soț; îi ajută pe soți să alunge egoismul, dușman al iubirii adevărate și aprofundează simțul lor de responsabilitate. Părinții obțin prin aceasta capacitatea unei influențe mai profunde și mai eficace în educarea copiilor; sporește în copii și tineri prețuirea justă a valorilor umane, ajutându-i să-și dezvolte senin și armonios facultățile lor spirituale și afective.

Crearea unui climat favorabil castității

---

²³ cf. Paul VI, Encicl. „Populorum progressio”, 26 martie 1967, nr. 21.

²⁴ . cf. *Rom* 8

22. Vrem cu această ocazie să atragem atenția educatorilor și tuturor acelor care au datorii și responsabilități față de binele comun al societății, asupra necesității de a crea un climat favorabil educării castității, adică un climat care să conducă la triumful libertății sănătoase asupra desfrâului, prin respectarea ordinii morale.

Tot ceea ce în mijloacele moderne de comunicare socială duce la excitarea simțurilor, la coruperea bunelor moravuri, ca și orice formă de pornografie sau de spectacole indecente, trebuie să provoace reacția deschisă și unanimă a tuturor persoanelor preocupate de progresul civilizației și de apărarea bunelor supreme ale spiritului uman. În zadar s-ar căuta să se justifice aceste depravări prin preținsele cerințe artistice sau științifice²⁵, sau prin libertatea acordată în acest domeniu de autoritățile publice.

Apel către autoritățile publice

23. Conducătorilor, care sunt principalii responsabili ai binelui comun și care pot face atât de mult pentru ocrotirea valorilor morale, le spunem: nu lăsați să se degradeze moralitatea popoarelor voastre; nu acceptați să se introducă pe cale legală în această celulă fundamentală a societății, care este familia, practici contrare legii naturale și divine. Cu totul alta e calea prin care puterile publice pot și trebuie să contribuie la soluționarea problemei demografice: este calea unei bune politici familiale, a unei înțelepte educații a popoarelor, care să respecte atât legea morală cât și libertatea cetățenilor.

Suntem foarte conștienți de gravele dificultăți în care se află activitățile publice în această privință, în special în țările în curs de dezvoltare. Pentru a veni în ajutorul legitamelor lor preocupări le-am consacrat enciclica noastră „Populorum Progressio”. Dar cu predecesorul nostru Ioan XXIII repetăm: *Aceste dificultăți nu trebuie să fie rezolvate prin recurgerea la metode și mijloace care sunt nedemne de om și care nu-și găsesc explicația decât într-o concepție pur materialistă despre om și despre viață. Adevărata soluție se găsește numai în dezvoltarea economică și în progresul social care respectă și promovează adevăratele valori individuale și sociale*²⁶. Și ar fi o gravă nedreptate să fie făcută responsabilă Providența divină de ceea ce ar depinde de fapt de lipsa de înțelepciune în guvernare, de un simț insuficient al dreptății sociale, de o acaparare egoistă sau de o îndolență blamabilă în înfruntarea eforturilor și a jertfelor necesare pentru a asigura ridicarea nivelului de viață al unui popor și al tuturor fiilor săi²⁷.

Toate autoritățile responsabile – după cum unele o fac deja în mod lăudabil – să-și reînnoiască cu generozitate eforturile. Iar ajutorul reciproc să nu înceteze de a spori între toți membrii marii familii umane: se deschide un câmp de acțiune aproape nelimitat pentru autoritățile marilor organizații internaționale.

Către oamenii de știință

24. Voim să exprimăm acum încurajările noastre față de oamenii de știință, care „pot face mult pentru cauza căsătoriei, a familiei și pentru pacea conștiințelor, dacă prin aportul convergent al studiilor lor se străduiesc să scoată mai mult în lumină diversele condiții ce favorizează o sănătoasă reglementare a procreației umane”²⁸.

---

²⁵ cf. Conc. Vat. II, Decr. „Inter. mirifica” asupra mijloacelor de comunicație socială, nr. 6-7.

²⁶ cf. Encicl. „Mater ied Magistra”, A. A. S. 53(1961), p. 447.

²⁷ cf. Encicl. „Populorum progressio”, nr. 48-55.

²⁸ cf. Const. past. „Gaudium ied Spes”, nr. 52

E de dorit, în special, ca după dorința deja formulată de Pius XII știința medicală să reușească să dea o bază suficient de sigură pentru o reglementare a nașterilor bazată pe observarea ciclurilor naturale²⁹. Astfel oamenii de știință și în special cercetătorii catolici vor demonstra prin fapte că, așa cum învață Biserica, „nu poate să existe contradicție adevărată între legile divine ale transmiterii vieții și cele care favorizează o autentică iubire conjugală”³⁰.

Către soții catolici

25. Și acum cuvântul nostru se adresează mai direct fiilor noștri, în special aceluia pe care Dumnezeu îi cheamă să-i slujească în căsătorie. Biserica, în timp ce învață cerințele inviolabile ale legii divine, vestește mântuirea și deschide prin sacramele căile harului care face din om o creatură nouă, capabilă de a răspunde în iubire și în adevărata libertate planului Creatorului și Mântuitorului său și de a face dulce jugul lui Cristos³¹.

Soții creștini, ascultând docili glasul său, să-și amintească faptul că vocația lor creștină care a început la Botez, s-a specificat și s-a întărit apoi prin sacramentul Căsătoriei. Prin el soții sunt întăriți și oarecum consacrați pentru a îndeplini cu fidelitate datoriile lor, pentru a realiza vocația lor până la perfecțiune și pentru a da o mărturie creștină, care le e proprie, în fața lumii³². Lor le încredințează Domnul datoria de a face vizibilă în lume sfințenia și frumusețea legii care unește iubirea reciprocă a soților cu cooperarea lor la iubirea lui Dumnezeu, autorul vieții umane.

Noi nu voim să ascundem dificultățile, câteodată grave, care sunt inerente soților creștini: pentru ei, ca pentru fiecare om „*strâmtă e poarta și îngustă e calea care duce la viață*”³³. Dar speranța acestei vieți trebuie să lumineze drumul lor, în timp ce ei se străduiesc cu curaj să trăiască în înțelepciune, dreptate și pietate timpul prezent³⁴, știind că fața acestei lumi trece³⁵. Soții să depună deci eforturile necesare, susținuți de credința și speranța „care nu înșală, căci iubirea lui Dumnezeu s-a revărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt care ne-a fost dăruit”³⁶, să implore în rugăciune statornică ajutorul divin, să se adape mai ales la izvorul harului și al dragostei, care este Euharistia. Iar dacă păcatul îi învinge să nu se descurajeze, dar să recurgă cu o umilă perseverență la mila lui Dumnezeu, care e acordată în Sacramentul Pocăinței. Ei vor putea astfel să realizeze plinătatea vieții conjugale, descrisă de apostol: „Bărbaților, iubiți femeile voastre, după cum Cristos a iubit Biserica”. Bărbații trebuie să iubească femeile ca pe propriul lor trup. A iubi femeia sa nu înseamnă a se iubi pe sine? Ori nimeni nu a urât vreodată propriul său trup: dimpotrivă, îl hrănește și-l întreține cum o face Cristos pentru Biserică. Mare e acest mister, eu vreau să spun în raport cu Cristos și Biserica. Dar, în ceea ce vă privește, fiecare să-și iubească soția ca pe sine însuși, iar soția să-și respecte bărbatul³⁷.

Apostolatul în rândul familiilor

---

²⁹ cf. A. A. S. 43 (1951), p. 859.

³⁰ cf. Const. past. „Gaudium ied spes”, nr. 51.

³¹ cf. *Mt* 11,30.

³² cf. Const. past. „Gaudium et Spes”, nr. 48; Conc. Vat. II, Const. dogm. „Lumen gentium”, nr. 35.

³³ cf. *Mt* 7,14; *Ev* 12,11.

³⁴ cf. *Tit* 2,12.

³⁵ cf. *ICor* 7,31.

³⁶ cf. *Rom* 5,5.

³⁷ cf. *Ef* 5,25, 28-29, 32-33.

26. Printre roadele care provin dintr-un generos efort de fidelitate față de legea divină, unul dintre cele mai prețioase e că soții înșiși încearcă adesea dorința de a comunica altora experiența lor. Astfel, vine să se însereze în vastul cadru al vocației laicilor o nouă și foarte remarcabilă formă de apostolat al aproapelui din partea aproapelui: familiile însele se fac apostoli și călăuze ale altor familii. Aceasta este fără îndoială, printre atâtea forme de apostolat, una din cele care apar azi deosebit de oportune³⁸.

Către medici și personalul sanitar

27. Stimăm foarte mult pe medici și pe membrii personalului sanitar care, în exercițiul profesiei lor, au în vedere, mai mult decât orice interes uman, exigențele superioare ale vocației lor creștine. Să continue a promova cu orice ocazie soluțiile inspirate de credință și de rațiunea dreaptă și să se străduiască să semene convingerea și respectul față de ele în mediul în care lucrează. Să considere astfel ca o datorie profesională cunoașterea întregii științe necesare în acest domeniu delicat, pentru a putea da soților care îi consultă sfaturile înțelepte și directivele sănătoase pe care, pe bună dreptate, aceștia le așteaptă de la dânsii.

Către preoți

28. Fiii mei, iubiți preoți, care sunteți prin vocație sfetnicii și conducătorii spirituali ai persoanelor și familiilor, ne îndreptăm acum cu încredere spre voi. Prima voastră datorie, în special pentru cei care predau teologia morală, este de a expune fără ambiguitate învățătura Bisericii despre căsătorie. În exercitarea misiunii voastre fiți primii care să dați exemplul unui asentiment loial, intern și extern, magisteriului Bisericii. Acest asentiment provine, o știți, nu atât din motivele prezentate mai sus, cât mai degrabă din lumina Duhului Sfânt de care păstorii Bisericii beneficiază în mod deosebit în a expune adevărul³⁹.

Voi știți de asemenea că este de importanță absolută, pentru pacea conștiințelor și pentru unitatea poporului creștin, ca în domeniul moralei, ca și în cel al dogmei, toți să asculte de magisteriul Bisericii și să vorbească același limbaj. Astfel vă amintim din tot sufletul chemarea înflăcărată a marelui apostol Paul: „Vă implor, fraților, în numele Domnului nostru Isus Cristos, să aveți toți același fel de vorbire; să nu fie printre voi dezbinări, dar fiți cu toții uniți în același duh și în aceeași gândire”⁴⁰.

29. A nu diminua cu nimic mântuitoarea învățătură a lui Cristos e o formă eminentă de dragoste față de suflete. Dar aceasta trebuie să fie totdeauna însoțită de răbdare și bunătate după exemplul pe care l-a dat însuși Domnul, tratând oameni. El a venit nu pentru a judeca, dar pentru a mântui⁴¹; el a fost, desigur, intransigent cu răul, dar milostiv față de păcătoși. În mijlocul dificultăților lor, soții să găsească întotdeauna, în cuvântul și inima preotului, ecoul vocii și iubirii Răscumpărătorului.

Să vorbiți cu încredere, fiii mei iubiți, convinși că Duhul lui Dumnezeu, în timp ce asistă magisteriul în expunerea doctrinei, luminează în interior inimile credincioșilor, invitându-i să-și dea asentimentul lor. Învățați-i pe soți calea necesară a rugăciunii, pregătiți-i să recurgă adesea cu credință la Sacramentul Euharistiei și al Pocăinței fără a se lăsa descurajați vreodată din cauza

---

³⁸ cf. Const. dogm. „Lumen gentium”, nr. 35 și 41; Const. past. „Gaudium et Spes”, nr. 48-49; Conc. Vat. II, Decr. „Apostolicam actuositatem”, nr. 11.

³⁹ cf. Const. dogm. „Lumen gentium”, nr. 25.

⁴⁰ cf. *1Cor* 1,10.

⁴¹ cf. *In* 3,17.

slăbiciunii lor.

Către episcopi

30. Scumpi și venerabili frați în episcopat, cu care noi împărțim atât de aproape grija pentru binele spiritual al poporului lui Dumnezeu, către voi se adresează gândul nostru respectuos și afectuos la sfârșitul acestei enciclice. Tuturor vă adresăm o invitație insistentă.

Stând în fruntea preoților voștri, cooperatori în slujba sacră și a credincioșilor voștri, lucrați cu înflăcărare și fără preget la ocrotirea și sfințirea căsătoriei, pentru ca ea să fie cât mai bine trăită în toată plinătatea ei umană și creștină. Considerați această misiune ca una dintre cele mai urgente responsabilități ale timpului prezent. Ea comportă, după cum știți, o acțiune pastorală organizată în toate domeniile activității umane, economice, culturale, sociale; de fapt, numai îmbunătățirea simultană în aceste diferite sectoare va permite să devină nu numai tolerabilă, dar mai ușoară și mai fericită viața părinților și a copiilor în sânul familiilor, mai fraternă și mai pașnică viața în comun în societatea umană, în desăvârșită fidelitate față de planul lui Dumnezeu cu privire la lume.

Apel final

31. Venerabili frați, dragi fii și voi toți, oameni de bunăvoință, mare e opera de educare, de progres și de iubire la care vă chemăm pe baza învățaturii Bisericii, al cărui depozitar și interpret e succesorul lui Petru împreună cu frații săi în episcopat! Marea operă pentru lume ca și pentru Biserică, deoarece omul nu poate să găsească adevărata fericire, la care aspiră din toată ființa sa decât în respectarea legilor înscrise de Dumnezeu în natură și pe care trebuie să le observe cu înțelepciune și iubire. Asupra acestei opere, ca și asupra voastră a tuturor, în special asupra soților, noi invocăm belșugul harului lui Dumnezeu cel Preasfânt și plin de milostivire, spre garantarea cărora vă dăm binecuvântarea noastră apostolică.

Data la Roma, la Sfântul Petru, în sărbătoarea sfântului apostol Iacob, 25 iulie 1968,
al VI-lea al pontificatului nostru.

PAULUS PP. VI